

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE BAĞLILIKLARININ İNCELENMESİ*

Oğuzhan KURU¹
Mehmet KAYA²

ÖZ

Öğretmenlik mesleği, yetişen ve yetişmekte olan neslin; ailesine, bağlı bulunduğu toplumuna ve vatanına daima fayda sağlayan yapıcı ve yaratıcı iyi bir aile ve toplum ferdi yetiştirme işidir. Bu sanatta en büyük rol, “Ağaç yaşken eğilir.” atasözünden hareketle sınıf öğretmenlerine düşmektedir. Bu bağlamda Mustafa Kemal Atatürk’ün “Vatanımı en çok seven görevini en iyi yapandır.” sözünden yola çıkarak aslında iyi bir toplum ferdi yetiştirmenin temel unsurlarından biri öğretmenlerin mesleğine olan bağlılıklarıdır. Bu çalışmada, sınıf öğretmenlerinin mesleki bağlılıklarının farklı değişkenler açısından değişiklik gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik bağlılıklarının çeşitli bağımsız değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Kahramanmaraş İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı okullarda görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise 2022-2023 eğitim-öğretim yılının güz yarısında Kahramanmaraş il merkezinde görev yapan ve basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiş 225 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla Yıldız (2020) tarafından geliştirilen ve mesleki özdeşim, mesleki değer, mesleki çaba ve mesleki adanmışlık alt boyutlarından oluşan “Öğretmenlik Mesleğine Bağlılık Ölçeği” kullanılmıştır. Yapılan çalışmada ölçeğin güvenilirliğine ait Cronbach Alfa değerlerine bakıldığında mesleki özdeşim alt boyutunun .68, mesleki değer alt boyutunun .79, mesleki çaba alt boyutunun .74, mesleki adanmışlık alt boyutunun .77 ve ölçeğin tümüne ait verilerin ise .69 düzeyinde güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 22 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında; sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre mesleki bağlılıklarında herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır. Buna karşın okutuyor oldukları sınıf düzeyi arttıkça öğretmenlerin mesleki bağlılıklarının da arttığı görülmektedir. Buna benzer şekilde öğretmenlerin mesleki kıdemleri arttıkça mesleğe olan bağlılıklarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesleğe bağlılık, öğretmenlik mesleği, sınıf öğretmeni

INVESTIGATION OF CLASSROOM TEACHERS' COMMITMENT TO TEACHING PROFESSION

ABSTRACT

The profession of teaching is the work of raising the growing and emerging generation to be a constructive and creative member of the family and society who is always beneficial to his/her family, his/her community and his/her homeland. The biggest role in this art falls to classroom teachers based on the proverb “The tree bends while it is young”. In this context, based on Atatürk's quote “The one who loves his homeland the most is the one who does his duty the best”, one of the basic elements of raising a good member of society is the commitment of teachers to their profession. In this study, it was examined whether classroom teachers' professional commitment varies in terms of different variables. The aim of this study is to determine whether classroom teachers' commitment to the teaching profession differs according to various independent variables. Survey design, one of the quantitative research methods, was used in the study. The population of the study consists

Makale Geliş/Kabul Tarihi: 14.10.2024/22.10.2024

* Bu çalışmanın bir kısmı International Congress of Integrated Social Research and Interdisciplinary Studies (ISRIS 30 Mayıs-1 Haziran 2024)'de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Doç. Dr. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi ABD, okuru82@hotmail.com, 0000-0002-1772-4406
² Arş. Gör. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi ABD, mhtkaya7@hotmail.com, 0009-0001-9138-9546.

Künye Bilgisi: KURU, O. & KAYA, M. (2024). Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine bağlılıklarının incelenmesi, *Uluslararası Stratejik Boyut Dergisi*, 3(2), 52-60.

of classroom teachers working in schools affiliated to Kahramanmaraş Provincial Directorate of National Education. The sample of the study consists of 225 classroom teachers working in the city center of Kahramanmaraş in the fall semester of the 2022-2023 academic year, selected using simple random sampling method. The “Commitment to Teaching Profession Scale” developed by Yıldız (2020) and consisting of professional identification, professional value, professional effort and professional dedication sub-dimensions was used to collect data in the study. When the Cronbach's alpha values of the reliability of the scale were examined, it was concluded that the professional identification sub-dimension was .68, the professional value sub-dimension was .79, the professional effort sub-dimension was .74, the professional commitment sub-dimension was .77, and the data of the whole scale was .69. The data obtained as a result of the research were analyzed using SPSS 22 package program. When the results of the study are examined; no difference was found in the professional commitment of classroom teachers according to gender. On the other hand, when we look at the grade level they teach, it is seen that as the grade level increases, teachers' professional commitment also increases. Similarly, it was concluded that as the professional seniority of the teachers increased, their professional commitment also increased.

Keywords: Professional commitment, teaching profession, primary education teacher

GİRİŞ

Öğretmenlik mesleği, yetişen ve yetiyecek olan neslin; ailesine, toplumuna ve vatanına her daim fayda sağlayan, yaratıcı ve yapıcı iyi bir aile ve toplum ferdi yetiştirme sanatıdır. Bu sanatta en büyük rol, “Ağaç yaşken eğilir.” atasözünden hareketle sınıf öğretmenlerine düşmektedir. Bu bağlamda Mustafa Kemal Atatürk’ün “Vatanını en çok seven görevini en iyi yapandır.” sözünden sözünden hareketle iyi bir toplum ferdi yetiştirmenin temel unsurlarından birisi öğretmenlerin mesleğine olan bağlılıklarıdır.

Eğitim insanlığın varoluşundan itibaren kendi gerekliliğini hissettirmiştir ve hissettirmeye de devam etmektedir. İlk zamanlarda ailenin fertleri tarafından çocuğa verilen eğitim daha sonraları kabilelerin içerisinde ileri gelen kişiler tarafından verilmiştir. Toplumun zamanla gelişmesiyle birlikte, aktarılan bilgiler de zenginleşerek zorlu ve baş edilemez hale gelmiştir. Eğitim ve öğretimin ayrı bir şekilde yapılması ihtiyacını doğurmuştur. Eğitim ve öğretimin ayrılması ise öğretmenlere ihtiyaç duyulmasını sağlamıştır (Ataç, 2019).

Eğitimin en önemli unsuru olan öğretmenlerin bağlı bulunduğu toplumun fertlerinin huzur ve barış içerisinde yaşamasında rolü büyüktür. Bununla birlikte öğretmen toplumun yaşatılmasında da yansıtıcı bir rol üstlenmektedir. Öğretmenin rolü toplumun geçmişte var olan değerlerini gelecek kuşaklara aktararak kültürü oluşturmaktan ve yaşatmaktan gelmektedir (Özden, 1999).

Öğretmenlik mesleği; teknolojik, kültürel, sosyal, bilimsel ve ekonomik boyutları olan, kendi alanında uzman bilgi ve birikimiyle birlikte pedagojik formasyonu içerisine alan profesyonel bir meslektir (Bursalıoğlu, 1994; Hacıoğlu & Alkan, 1997).

Sağlam bir bilgi birikimine sahip toplumun oluşmasında eğitim sistemine ve öğretmenlere çok büyük roller düşmektedir. Bu rollerin edinilmesinde görevin büyüğü öğretmen yetiştiren kurumlara düşmektedir. Bu kurumlarda öğretmen adaylarına; günlük gelişmelerden haberdar olan, hem mesleğini hem de öğrencilerini seven ve bağlı kalan, öğrenmeye ve öğretmeye açık, toplumunu muasır medeniyetler seviyesine taşıyacak çağdaş roller yüklenmelidir (Çelikten vd., 2005). Öğretmen adaylarının bu rollere sahip olmaları durumunda mesleğine olan tutumları ve mesleğe bağlılıkları önemli düzeyde farklılık gösterecektir (Varış, 1988).

Mesleki bağlılık için birçok araştırmacı tarafından farklı tanımlar yapılmıştır. Çakır’a (2001) göre mesleki bağlılık; mesleğini icra eden kişinin kendisini geliştirmek adına harcadığı çabadır. Lee, Carswell ve Allen’e (2000) göre bireyin mesleği ile kendisi arasındaki duygusal bağdır. Güney’e (2004) göre ise mesleki bağlılık “meslekle özdeşleşme” şeklindedir. Bu tanımlara bakıldığında mesleki bağlılığın hep tek boyutta incelendiği görülmüştür. Yıldız (2020) ise öğretmenlerin mesleki bağlılıklarını

ortaya koymak adına geliştirdiği “Öğretmenlik Mesleğine Bağlılık Ölçeği” ölçekte dört temel alt boyutta incelemiştir.

Mesleki özdeşim, bireyin aslında kim olduğunun farkına varma durumudur. Yani kişinin mesleki kimliğinin oluşmasıyla birlikte o mesleğin getirdiği görev ve sorumluluklara göre davranışlarının şekillenmesidir. Bu durumda öğretmen, mesleğinin getirdiği zorluklar olsa da mutlu ve memnundur (Seçer, 2009). Mesleki değer, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine karşı hem kendileri hem de toplumun diğer fertleri tarafından saygı duyulması, değer atfetmesi olarak tanımlanabilir. Bu boyutta öğretmen, mesleğini toplum içerisinde dile getirirken mesleğine verdiği değerden dolayı gurur içerisindedir (Duran, 2023). Mesleki çaba, bağlı bulunduğu toplumu ve yetişecek olan nesli daha iyi yerlere getirmek adına, öğretmenlerin kendisini donanımlı hale getirmesi durumudur. (Polat, Yıldız & Yıldız, 2022). Mesleğine kendini adayın öğretmenlerin mesleki açıdan kendisine katkı sunacağını düşündüğu ek faaliyetlere (seminer, kurs vb.) gönüllü/görevli katılma durumudur. Öğretmenler bu durumdan şikayetçi değildir (Turhan, Demirli & Nazik, 2012).

Öğretmenlik mesleğinin hem toplumun hem de bireyin gelişmesinde kilit taşı rolü bulunmaktadır. Bu rolde en büyük pay sınıf öğretmenlerine düşmektedir. Sınıf öğretmenlerinin bu rolü layıkıyla yerine getirebilmelerindeki en önemli unsurundan bir tanesi de sınıf öğretmenlerinin mesleklerine olan bağlılıklarıdır. Bu çalışmanın, toplumun ve neslin aktarıcıları olan sınıf öğretmenlerinin mesleki bağlılıklarının çeşitli değerşenler açısından farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak ve çeşitli handikaplarda tedbir almak adına alana önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik bağlılıklarının çeşitli değerşenlere göre farklılık gösterip göstermediğini incelemeyi amaç edinen bu çalışmada aşağdaki alt problemlere dair cevap aranmıştır?

Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine bağlılıkları arasında cinsiyet bakımından farklılık var mıdır?

Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine bağlılıkları arasında okutuyor oldukları sınıf düzeyi bakımından farklılık var mıdır?

Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine bağlılıkları arasında mesleki kıdem bakımından farklılık var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik bağlılıklarının çalışıldığı bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, kişilerin fikir, eylem ve inanışlarına ilişkin bilgileri elde etmeyi amaçlayan araştırmalar olarak tanımlanmaktadır. Tarama modeli; konunun belirlenmesi, veri toplama aracının sečilmesi ya da geliştirilmesi, verilerin toplanması, verilerin girişleri yapılarak analiz yapılmaya uygun hale getirilmesi, analizin yapılması, raporlaştırma ve yorumlama şeklinde belirli sıralar halinde gerçekteşmektedir (Christensen, Johnson & Turner, 2015).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılının güz döneminde Kahramanmaraş il merkezinde görev yapan ve basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilmiş 225 sınıf öğretmeni oluştırmaktadır. Basit seçkisiz örnekleme yöntemi; bir katılımcının seçilmesinin diğer katılımcıların seçimine etki etmeyen, tüm bireylerin eşit şekilde seçildiği örnekleme türüdür (Karasar, 2009; Büyüköztürk vd., 2010). Katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Demografik Özellik		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kadın	129	57,3
	Erkek	96	42,7
Okutuyor oldukları Sınıf Düzeyleri	1.Sınıf	46	20,4
	2. Sınıf	55	24,4
	3.Sınıf	54	24
	4.Sınıf	70	31,2
Mesleki Kıdem	0-5	30	13,3
	6-10	36	16
	11-15	58	25,7
	16-20	54	24
	21-30	35	15,6
	30+	12	5,4

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Yapılan bu araştırmada veri toplamak amacıyla Yıldız (2020) tarafından geliştirilen ve *mesleki özdeşim, mesleki değer, mesleki çaba ve mesleki adanmışlık* alt boyutlarından oluşan “Öğretmenlik Mesleğine Bağlılık Ölçeği” kullanılmıştır. Yapılan çalışmada ölçeğin güvenilirliğine ait Cronbach Alfa değerlerine bakıldığında mesleki özdeşim alt boyutunun .68, mesleki değer alt boyutunun .79, mesleki çaba alt boyutunun .74, mesleki adanmışlık alt boyutunun .77 ve ölçeğin tümüne ait verilerin ise .69 düzeyinde güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırmanın verileri SPSS 22 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin cinsiyet ve okutuyor olduğu sınıf düzeyine göre normal dağılım gösterirken, mesleki kıdeme göre ise normal dağılım göstermediği yapılan analizler sonucunda tespit edilmiştir. Bu tespit doğrultusunda cinsiyet için T testi, okutuyor oldukları sınıf düzeyi için One Way Anova, mesleki kıdem için Kruskal-Wallis analizleri yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine bağlılıklarına ilişkin bulgular yer almaktadır. Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine ilişkin bağlılıkları cinsiyete, okutuyor olduğu sınıf düzeyine göre ve mesleki kıdemlerine açısından verilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin, cinsiyet değişkenine göre öğretmenlik mesleğine olan bağlılıklarına ilişkin t-testi sonuçları tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre öğretmenlik mesleğine bağlılıkları T testi sonuçları

	Cinsiyet	n	X	SD	df	t	P
Mesleki Özdeşim	Erkek	96	43,16	9,81	223	,233	,816
	Kadın	129	42,86	9,71			
Mesleki Değer	Erkek	96	25,80	4,28	223	-,351	,726
	Kadın	129	25,98	3,49			
Mesleki Çaba	Erkek	96	30,37	5,95	223	,189	,851
	Kadın	129	30,23	5,32			
Mesleki Adanmışlık	Erkek	96	27,42	4,59	223	,941	,348
	Kadın	129	26,87	4,15			
Toplam Puan	Erkek	96	126,77	19,97	223	,332	,740
	Kadın	129	125,95	16,91			

Tablo 2’de sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre öğretmenlik mesleğine bağlılıkları alt faktörlere ve toplam puanlara dair T testi sonuçları verilmiş olup tüm alt faktörlerde ve toplam puan değerlerinde anlamlı bir farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. ($p<.05$)

Sınıf öğretmenlerinin, okutuyor oldukları sınıf düzeyi değişkenine göre öğretmenlik mesleğine olan bağlılıklarına ilişkin LSD testi sonuçları tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Sınıf öğretmenlerinin okutuyor oldukları sınıf düzeyine göre öğretmenlik mesleğine bağlılıkları LSD sonuçları

	Okutuyor Oldukları Sınıf Düzeyi	N	Ort.	SS.	F	P	Fark
Mesleki Özdeşim	1.sınıf	46	40,47	8,72	2,776	,042	1-3, 2-3
	2.sınıf	55	41,54	10,48			
	3.sınıf	54	45,35	8,94			
	4.sınıf	70	43,95	9,97			
Mesleki Değer	1.sınıf	46	25,45	3,47	3,896	,010	1-3, 2-3, 2-4
	2.sınıf	55	24,70	3,99			
	3.sınıf	54	27,03	3,31			
	4.sınıf	70	26,27	4,09			
Mesleki Çaba	1.sınıf	46	29,63	5,57	1,251	,292	
	2.sınıf	55	29,74	5,29			
	3.sınıf	54	30,05	5,44			
	4.sınıf	70	31,34	5,89			
Mesleki Adanmışlık	1.sınıf	46	26,78	4,17	,787	,502	
	2.sınıf	55	26,52	4,23			
	3.sınıf	54	27,31	4,29			
	4.sınıf	70	27,62	4,58			
Toplam Puan	1.sınıf	46	122,34	16,16	2,807	,041	1-3, 1-4, 2-3, 2-4
	2.sınıf	55	122,52	18,86			
	3.sınıf	54	129,75	17,47			
	4.sınıf	70	129,30	18,90			

Tablo 3’de sınıf öğretmenlerinin okutuyor oldukları sınıf düzeyine göre öğretmenlik mesleğine bağlılıkları alt faktörler ve toplam puanlara dair One Way Anova testi sonuçları verilmiş olup; mesleki çaba ve mesleki adanmışlık alt faktörlerine anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmişken; mesleki özdeşim, mesleki değer ve toplam puan değerlerinde anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Buna göre sınıf öğretmenlerinin mesleki özdeşimde ($F=2,776$, $p=,042$), mesleki değerde ($F=3,896$, $p=,010$) ve son olarak toplam değerde ($F=2,807$, $p=,041$) düzeyinde anlamlı farklılıklar görülmektedir. Tablodaki LSD testi sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin okutuyor oldukları sınıf düzeylerine göre mesleki bağlılık düzeyine ilişkin mesleki özdeşim 1-3 ve 2-3 sınıflar arasında 3. sınıf lehine; mesleki değer 1-3 ve 2-3 sınıflar arasında 3. sınıf lehine iken 2-4 sınıflar arasında 4. sınıflar lehine ve son olarak toplam değerlerde 1-3 ve 2-3 sınıflar arasında 3. sınıflar lehine iken 1-4 ve 2-4 sınıflar arasında 4. sınıflar lehine anlamlı düzeyde farklılık yarattığı tespit edilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin, mesleki kıdemlerine göre öğretmenlik mesleğine olan bağlılıklarına ilişkin Kruskal-Wallis testi sonuçları tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre öğretmenlik mesleğine bağlılıkları
Kruskal-Wallis testi sonuçları

	Mesleki Kıdem	N	Sıra Ortalaması	sd	x2	P	Fark
Mesleki Özdeşim	0-5	30	124,73	5	11,776	,038	0-5/6-10, 6-10/16-20 11-15/16-20
	6-10	36	85,79				
	11-15	58	106,13				
	16-20	54	129,69				
	21-30	35	118,30				
	30+	12	107,96				
Mesleki Değer	0-5	30	118,33	5	4,461	,485	
	6-10	36	98,19				
	11-15	58	106,62				
	16-20	54	123,82				
	21-30	35	114,44				
	30+	12	122,00				
Mesleki Çaba	0-5	30	135,92	5	13,540	,019	0-5/6-10, 0-5/16-20 0-5/21-30 6-10/30+ 16-20/30+ 21-30/30+
	6-10	36	93,04				
	11-15	58	118,59				
	16-20	54	107,97				
	21-30	35	99,34				
	30+	12	151,04				
Mesleki Adanmışlık	0-5	30	135,92	5	8,759	,119	
	6-10	36	92,26				
	11-15	58	111,60				
	16-20	54	107,66				
	21-30	35	121,17				
	30+	12	124,88				
Toplam Puan	0-5	30	131,60	5	12,101	,033	0-5/6-10, 6-10/11-15 6-10/16-20 6-10/30+
	6-10	36	82,42				
	11-15	58	109,84				
	16-20	54	121,77				
	21-30	35	115,51				
	30+	12	126,71				

Tablo 4’de sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre öğretmenlik mesleğine bağlılıkları Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiş olup; mesleki değer ve mesleki adanmışlık alt faktörlerinde anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilirken; mesleki özdeşim, mesleki çaba ve toplam puan değerlerinde anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Buna göre sınıf öğretmenlerinin mesleki özdeşimde x^2 ($sd=5$, $n=225$)=11,776, $p<.05$; mesleki çabada x^2 ($sd=5$, $n=225$)=13,540, $p<.05$ ve son olarak toplam değerlerde x^2 ($sd=5$, $n=225$)=12,101, $p<.05$ düzeyinde anlamlı farklılıklar görülmektedir. Tablodaki Kruskal- Wallis testi sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre öğretmenlik mesleğine bağlılıklarında mesleki özdeşimleri 0-5 yıl/6-10 yıl arasında 0-5 yıl mesleki kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerinin lehine; 6-10 yıl/16-20 yıl ve 11-15 yıl/16-20 yıl arasında 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerinin lehine; mesleki çaba 0-5 yıl/6-10 yıl, 0-5 yıl/16-20 yıl ve 0-5 yıl/21-30 arasında 0-5 yıl mesleki kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerinin lehine; 6-10 yıl/30+ yıl, 16-20 yıl/30+ yıl ve 21-30 yıl/30+ yıl arasında 30+ yıl mesleki kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerinin lehine ve son olarak toplam değerlerde 0-5 yıl/6-10 yıl arasında 0-5 yıl mesleki kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerinin lehine, 6-10 yıl/11-15 yıl arasında 11-15 yıl mesleki kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerinin lehine, 6-10 yıl/16-20 yıl arasında 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerinin lehine, 6-10 yıl/30+ yıl arasında 30+ yıl mesleki kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerinin lehine anlamlı düzeyde farklılık yarattığı tespit edilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin mesleki bağlılıklarının cinsiyet değişkeni açısından farklılaşma durumuna bakıldığında;

Mesleki Özdeşim, Mesleki Değer, Mesleki Çaba, Mesleki Adanmışlık ve Toplam Puan Alt boyutlarında anlamlı farklılığa rastlanamamıştır. Biçer ve Kahveci (2023) sınıf öğretmeni adayları ile yaptığı çalışmada yapılan bu çalışmanın aksine öğretmen adaylarının mesleki bağlılıklarının cinsiyet açısından kadın öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir farklılığın olduğunu tespit etmiştir. Yavuz ve diğerlerinin (2022) öğretmenlerle yaptığı çalışmada ise öğretmenlerin mesleğe bağlılıklarının cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Yazıcı (2009) yılında yaptığı çalışmada ise öğretmenlerin mesleğe dair bağlılıklarının temel sebeplerinin toplum arasında gördüğü değerden mesleğe olan aidiyet duygusunun gelişmesinden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada da sınıf öğretmenlerinin mesleğe olan bağlılıklarının mesleki özdeşim, mesleki çaba, mesleki adanmışlık ve toplam puan alt boyutlarında anlamlı bir farklılık yaratmasa bile erkek sınıf öğretmenlerinin lehine olduğu görülürken; mesleki değer alt boyutunda kadın sınıf öğretmenlerinin lehine olduğu görülmektedir. Bu durumun sebebi hem erkek ve hem de kadın öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine verdiği değerden, mesleğe dair aidiyet duygularının benzer olmasından kaynaklı olabilir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin mesleki bağlılıklarının okutmakta oldukları sınıf düzeyi değişkeni açısından farklılaşma durumuna bakıldığında;

Mesleki Özdeşim, Mesleki Değer ve Toplam Puan alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilirken; Mesleki Çaba ve Mesleki Adanmışlık Alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Yıldırım, Kaya ve Yıldırım (2011) sınıf öğretmenleri ile yaptığı çalışmada öğretmenlik mesleğinin sınıf öğretmenlerine karşı olumsuz etkisi incelenmiş olup sınıf öğretmenlerini olumsuz etkileyen faktörlerin başında; aşırı yorgunluk, sinirli olma, yıpranma ve ümitsizlik gelmektedir. Sürmelioglu ve Üstün (2023) yaptığı çalışmada ise öğrencilerin ders başarısının öğretmenlerin mesleğe olan tutumlarının etkilediğini tespit etmiştir. Yapılan bu çalışmada da sınıf öğretmenlerin okutuyor oldukları sınıf düzeyleri arttıkça öğretmenlik mesleğine bağlılıklarının arttığı görülmektedir. Bu durumun 1. ve 2. sınıflarda eğitim öğretimin çok daha zorlu devam ediyor olmasından ve bu sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları zorlukların mesleki bağlılıklarını düşürüyor olmasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin mesleki bağlılıklarının mesleki kıdem değişkeni açısından farklılaşma durumuna bakıldığında;

Mesleki Özdeşim, Mesleki Çaba ve Toplam Puan alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilirken; Mesleki Değer ve Mesleki Adanmışlık Alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Yavuz vd. (2022) öğretmenlerle yaptığı çalışmada ise anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Meyer, Allen ve Smith (1993) yaptıkları çalışmada ise öğretmenlerin mesleki bağlılıklarının zamanla bir psikolojik/duygusal tepkiler gösterdiği görülmektedir. Bu durumun sebebi her iki araştırmaya katılan öğretmenlerin branş farklılığından kaynaklı olabilir. Bir diğer sebep ise genel anlamda sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri arttıkça mesleğe olan bağlılıklarının da arttığı görülmektedir. Fakat 0-5 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin mesleki bağlılıklarının lehe anlamlı düzeyde farklılık oluşturması dikkat çekmektedir. Bu durumun sebebi mesleğe yeni başlayan sınıf öğretmenlerinin; idealist düşüncede olmasından, mesleki heves ile karşılaşabileceği zorlukların üstesinden kolaylıkla gelebileceğini düşünmesinden ve buna benzer olumlu tutumlar içerisinde olmalarından kaynaklı olabilir. 30+ yıllık mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin anlamlı düzeyde farklılık yaratmasının sebebi ise öğretmenlerin uzun süren meslek hayatlarında yaşadığı pek çok zorlukla mücadele edeceğine inanç kazanarak mesleğe dair aidiyet duygusunun gelişmesinden kaynaklı olabilir.

Öneriler

1. ve 2. sınıfları okutmakta olan sınıf öğretmenlerinin mesleki bağlılıklarını 3. ve 4. sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin mesleki bağlılık seviyeleriyle eşitlemek adına hizmet içi eğitimler verilebilir.

6-30 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerinin mesleki bağlılıklarını 0-5 yıl ve 30+ yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerinin seviyelerine eşitlemek adına yeni teşvik çalışmaları yapılabilir veya var olan teşvikler üzerinde düzenlemelere gidilebilir.

Konu, farklı değişkenler ya da paydaşlar açısından farklı araştırma yöntemleri ile desteklenebilir.

KAYNAKÇA

- Ataç, İ. (2019). Öğretmenlerin denetim odakları ile mesleki bağlılıkları arasındaki ilişki [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Bıçer, N., & Kahveci, H. (2023). Öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin algıların öğretmenlik mesleğine bağlılık düzeyi ile ilişkisi. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 1-16. <https://doi.org/10.48174/buaad.1290997>
- Bursalıoğlu, Z. (1994). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Pegem Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B., & Turner, L. A. (2015). *Araştırma yöntemleri: desen ve analiz*. (Çev. Ed. Aypay, A.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çakır, Ö. (2001). *İşe bağlılık algusu ve etkileyen faktörler*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Çelikten, M. & diğerleri (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Duran, K. (2023). İlkokul öğretmenlerinde esneklik algısı ve öğretmenlik mesleğine bağlılık arasındaki ilişki [Tezsiz yüksek lisans projesi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Hacıoğlu, F. & Alkan, C. (1997). *Öğretmenlik uygulamaları*. Alkım Yayınları.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel Yayınevi.
- Lee, Kibeom - Carswell, Julie J - Allen, Natalie J. (2000), A meta-analytic review of occupational commitment: relations with person-and work-related variables. *Journal of Applied Psychology*, 85(5), pp. 799-811.
- Maral Polat, Ç., Yıldız, K., & Yıldız, S. (2022). Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine bağlılık algıları ile öğretim programına bağlılık algıları arasındaki ilişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 1124-1160. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2022..-1105108>
- Meyer, J. P. & Allen, N. J. (1991). A three component conceptualization of organizational commitment. *Human Resource Management Review*, 1, 61-89.
- Özden, Y. (1999). *Eğitimde dönüşüm eğitimde yeni değerler*. Pegem A Yayınları.
- Seçer, Ş. (2008). Mesleki yaşam modelinin oluşturulması ve mesleki analizlerde kullanımı [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Seçer, H.Ş. (2009). Mesleki yaşam modelinin oluşturulması ve mesleki analizlerde kullanımı. *Sosyal Bilimler* 7/1, s.356.

- Sürmelioglu, M. & Üstün, A. (2023). Öğretmenlerin sınıf içi tutumlarının öğrencilerin ders başarısına etkisine yönelik öğretmen görüşleri. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 9(70):3843-3850. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/JOSH AS.72970>
- Turhan, M., Demirli, C. & Nazik, G. (2012). Sınıf öğretmenlerinin mesleğe adanmışlık düzeyine etki eden faktörler: Elâzığ örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), 179-192.
- Variş, F. (1988). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Yavuz, Ö., Durna, E., Caferoğlu, D., Taşkın, Ş., Yavuz, F. & Dervişoğlu, B. (2022). Öğretmen algılarına göre mesleki bağlılıkları ile mesleki yeterlikleri arasındaki ilişki. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(89), 2394-2406. <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.3350>
- Yazıcı, H. (2009). Öğretmenlik mesleği, motivasyon kaynakları ve temel tutumlar: kuramsal bir bakış. *Kastamonu Education Journal*, 17(1), 33-46.
- Yıldırım, N., Kaya, N. & Yar Yıldırım, V. (2011). Sınıf öğretmenliği mesleğinin öğretmenlere olumlu olumsuz etkileri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 36(388), 28-36.
- Yıldız, S. (2020). Öğretmenlik mesleğine bağlılık ölçeğinin geliştirilmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 463-482. <https://doi.org/10.18506/anemon.662930>